



Helse- og omsorgsdepartementet  
Postboks 8011 Dep  
0030 Oslo

Travel Retail Norway AS  
Postboks 223  
N-2061 Gardermoen Norway

Gardermoen, 12. mars 2012

Sendt per e-post til postmottak@hod.dep.no

## Høring av forslag til endringer i tobakkskadeloven

### 1 Innledning

Det vises til Helse- og omsorgsdepartementets ("HOD") brev av 13. januar 2012, hvor Travel Retail Norway AS ("TRN") er bedt om å gi sine synspunkter på HODs forslag til endringer i tobakkskadeloven innen 20. april 2012. Av særlig betydning for TRN er spørsmålet om det bør innføres et forbud mot selvbetjening av tobakksvarer. HOD gir uttrykk for at det kun er spesialforretninger for tobakk og tax free-utsalg som per dags dato har rene selvbetjeningsavdelinger. Som ny § 5 A foreslår HOD at det innføres et generelt forbud mot selvbetjening for tobakksvarer, men at det gjøres unntak fra slikt forbud for tax free-utsalg og spesialforretninger. HODs forslag til ny bestemmelse om selvbetjeningsforbud lyder som følger:

*"§ 5A. Forbud mot selvbetjening av tobakksvarer  
Selvbetjening av tobakksvarer for forbrukere er forbudt.  
Forbudet i første ledd gjelder ikke i spesialforretninger for tobakksvarer og utsalgssteder for avgiftsfritt salg på flyplasser."*

HOD ønsker innspill på om det bør foreslås et forbud i samsvar med nevnte bestemmelse. Videre ber HOD om innspill på hvordan dagens selvbetjening av tobakksvarer fungerer i tax free-utsalg og spesialforretninger, og om det er grunnlag for unntak fra et eventuelt selvbetjeningsforbud for slike utsalgssteder.

### 2 Selvbetjening av tobakksvarer

TRN driver tax free-utsalg på flyplassene i Oslo, Trondheim, Bergen, Stavanger og Kristiansand. I disse forretningene er tobakksalget organisert på to forskjellige måter. I tax free-utsalget i Oslo og Stavanger er det egne tobakksrom som kunden går inn i. Tobakken skjules fra utsiden ved hjelp av skyvedører, men ligger åpent når kunden først kommer inn i rommet. I Kristiansand, Bergen og Trondheim er tobakken plassert i skap og gondoler med skuffer (heretter kalt tobakkskap). Tobakken er på denne måten skjult, men kundene har selv tilgang til tobakken, og henter selv ønsket vare.

De nevnte ordningene med tobakksrom og tobakkskap fungerer bra på TRN sine utsalgssteder. Tobakken er på denne måten skjult for kundene, og de må selv oppsøke rommet eller skapet for å hente tobakk. På denne måten er ikke tobakken synlig eller forlokkende for en forbruker som på forhånd ikke har bestemt seg for å kjøpe tobakk. Siden forbrukeren aktivt må oppsøke tobakksrommet eller tobakkskapet, og siden disse er plassert langt unna kassen, vil ordningen med tobakksrom og tobakkskap ikke virke som en kjøpsoppfordring. Det nevnes i denne forbindelse at Helsedirektoratet i brev av 1. oktober 2009, etter en konkret henvendelse fra TRN, legger til grunn at ordningen med tobakksrom og tobakkskap ikke er i strid med forbudet mot synlig oppstilling av tobakksvarer etter tobakkskadeloven § 5. Helsedirektoratet har følgelig godkjent ordningen med tobakksrom og tobakkskap.

For TRN er ordningen med tobakksrom og tobakkskap helt nødvendig, på grunn av forpakkingsstørrelse og bredde på sortiment. TRN har også i henhold til bevillingen fra Toll- og avgiftsdirektoratet kun kan selge tobakk i hele kartonger. Det er følgelig ikke praktisk mulig å få plass til hele sortimentet og nødvendig mengde i et skap bak en kasse, som kundene selv ikke kan betjene.

### 3 *Unntak fra et eventuelt forbud mot selvbetjening av tobakksvarer*

Som det fremgår av redegjørelsen ovenfor, anser ikke TRN det for å være praktisk mulig å gjennomføre et selvbetjeningsforbud i tax free-utsalgene, da slike utsalgssteder har et større sortiment og selger mer tobakk enn andre utsalgssteder. I tillegg kan TRN, i motsetning til andre utsalgssteder, kun selge tobakk i hele kartonger. Etter TRNs syn er det derfor klart at det i samsvar med HODs forslag bør gjøres unntak fra et slikt forbud for tax free-utsalg og spesialforretninger.

Å gjennomføre et selvbetjeningsforbud på slike utsalgssteder er heller ikke nødvendig for å bidra til en bedre oppfyllelse av forbudet mot synlig oppstilling av tobakksvarer, ref. høringsnotatets punkt 3.7.3. Som det fremgår av punkt 3.7.3, vil forbudet mot selvbetjening først og fremst få praktisk betydning for plasseringen av snuskjøleskap, som i dag ofte er plassert ved inngangen eller rett ved kassen, og dermed virker som en kjøpsoppfordring. Som nevnt ovenfor er tobakksrommene og tobakkskapene i TRNs utsalgssteder plassert langt fra kassen, og kundene må aktivt oppsøke rommene og skapene for å finne tobakken. Det gjelder også for snus, ettersom dette er skjult i samme rom eller skap som øvrig tobakk. Siden ordningene med tobakksrom og tobakkskap ikke vil ha en reklameeffekt og virke kjøpsoppfordrende på kunder som ikke på forhånd har bestemt seg for å kjøpe tobakk, er det etter TRNs syn ikke nødvendig å innføre et selvbetjeningsforbud for å bidra til en bedre oppfyllelse av synlighetsforbudet i tobakkskadeloven § 5. At ordningen ikke er i strid med dette forbudet er også lagt til grunn av Helsedirektoratet i et brev til TRN av 1. oktober 2009.

Den andre hovedgrunnen til å innføre et selvbetjeningsforbud, er ifølge HOD at et slikt forbud vil redusere tilgjengeligheten til tobakksvarer for barn og unge, ref. høringsnotatet punkt 3.7.3. Et tax free-utsalg er i seg selv ikke et tilgjengelig utsalgssted for barn og unge i hverdagen. Kjøp av tobakk fra tax free-utsalg vil for det første kun skje i forbindelse med reiser til utlandet, og i henhold til bevillingen fra Toll- og avgiftsdirektoratet er det kun reisende med gyldig reisedokumentasjon som får adgang til butikken. Et tax free-utsalg er følgelig ikke et sted barn og unge kan oppsøke regelmessig for å skaffe tobakk. For det andre er det få barn og unge som reiser til utlandet alene. Det å innføre et



selvbetjeningsforbud for tobakk i tax free-utsalg vil derfor – etter TRNs syn – ikke være et nødvendig tiltak for å redusere tilgjengeligheten til tobakksvarer for barn og unge. Det bemerkes i denne sammenheng at det også i tax free-utsalg foretas alderskontroll ved salg av tobakk. Det at kundene selv betjener tobakksrommene og tobakkskapene vil følelig ikke innebære at det selges tobakk til personer under 18 år.

Videre vil de fleste som kjøper tobakk fra tax free-utsalg – som tidligere nevnt – ha bestemt seg for dette på forhånd. TRN er derfor av den oppfatning at et selvbetjeningsforbud i et tax free-utsalg ikke vil redusere barn og unges eller øvrige forbrukeres tilgjengelighet til tobakk. Dersom en kunde først har bestemt seg for å kjøpe tobakk på et tax free-utsalg, så vil vedkommende gjøre dette selv om man ikke selv kan hente ønsket vare fra et rom eller skap. For å redusere barn og unges – og for øvrig også voksne forbrukeres – tilgang til og bruk av tobakk, er det etter TRNs syn først og fremst tilgjengeligheten til tobakksvarer i det daglige som må reduseres.

Vår klare oppfatning er etter dette at det må gjøres unntak fra et eventuelt selvbetjeningsforbud for tax free-utsalg og spesialforretninger, slik også HOD foreslår i sitt forslag til ny § 5 A i tobakkskadeloven.

Med vennlig hilsen  
Travel Retail Norway AS

Håkon Fjeld-Hansen  
Administrerende Direktør